

מאוצרות הפרשה

שבימים נוראים יש ענין להשתדל שבעל התפלה יהיה מעל גיל שלשים, זקנו מגודל, יש לו בנים וביתו ריקם, בעל לב נשבר וקולו ערב. מזה יהיה במקרה שיש שני בעלי תפילה, האחד קולו ערב אבל אין לו את שאר המעלות. הוא חלילה לא "פוקר" אבל הוא צעיר, רוק, מגולח, ולא מופלג במיוחד ביראה, והשני מבוגר, זקנו מגודל, יש לו בנים וביתו ריקם, מופלג ביראה ובעל לב נשבר, דא עקא קולו אינו ערב. את מי להעדיף? התלמידים השיבו שיש להעדיף את השני שמוכתר בכל המעלות האחרות, שהם הקודמות. אמר להם רבי חיים: "קולו ערב" זה ה"חפצא" של חזן. שאר הדברים אינם אלא מעלות. קודם כל יש לראות שהוא ה"חזן", ורק אחר כך לבדוק אם יש בו את שאר המעלות שעדיף שתהינה לחזן.

האדמו"ר רבי יואליש מסאטמר זצ"ל השתתף פעם בבית. המוהל היה איזה רביה שלקח לו לעשות את הברית זמן ממושך מאד, והתינוק כמעט נפח את נשמתו מרוב יסורים. רבי יואליש ניגש אליו ואמר לו: "להוי ידוע לך שגם אני בעיקרון מוהל. ולמה איני מל? כי אני לא ידוע למול. קודם כל צריך להיות מוהל, אחר כך צריך להיות צדיק וירא שמים!"...

בדרך צחות אומרים: יש משולנט הכי טוב בעולם, אבל הוא קר, ויש משולנט ככה ככה אבל חם, מה עדיף? פשיטא שהשני, כי "חום" הוא ה"חפצא" של המשולנט.

יש אבות שמחפשים חתן לבתם ומתעניינים רק איך הוא בלימוד, וכמעט אינם מתעניינים איך הוא "בן אדם". ולא היא! בודאי צריך לדאוג שהחתן לא יהיה עם הארץ, המשיא בתו לעם הארץ כאילו כופתה ונותנה לפני הארי. אבל, צריך לזכור: ה"חפצא" של האדם הן מדות טובות. קדם כל שיהיה מענטש! ואת הנקודה הזאת יש לבדוק תחילה. וכבר אמר הכתוב: "את בתי נתתי – לאיש". קודם כל שיהיה

"איש" – מענטש, בעל מדות טובות ונוח לבריות. (רבי אליהו דיסקין, נאה דורש)

את הכבש האחד תעשה בבקר (כט, לט) במסכת מגילה (כח). מסופר כי ר' עקיבא בתחילת תלמודו כשעוד היה נראה כעם הארץ פגש ברבי נחוניא הגדול, שאל אותו מדוע הארכת ימים. (מראה כוון שהיה נראה כעם הארץ חשבו המשבקים שהוא בא לקנטר ולומר לו: נחוניא "חבל שאתה עדיין חי"...) והתחילו תלמידי ר' נחוניא להכות את ר' עקיבא. ברח ר' עקיבא וטיפס על דקל, וממורו הדקל צעק לרבי נחוניא הגדול: רבנו, אם נאמר "הכבש" בלשון יחיד מדוע מוסיפה התורה לומר "האחד"? הלא ברור כי 'כבש' זה אחד. מיד אמר רבי נחוניא הגדול לתלמידיו: תעזבו אותו, הוא צורבא מרבנן. ירד ר' עמנון הדקל ור' נחוניא השיב לו ש'האחד' מלמד כי יש להביא את הכבש המיוחד שבעדרו. ואז השיב לו ר' נחוניא על שאלתו "במה הארכת ימים" הארכת ימים שזכה לכך מפני שהיה ותרן בממונו, לא קיבל מתנות ולא עמד על דעתו. והשאלה נשאלת: הלא כל נהג מונית ששומע מידי פעם רדיו דתי ורב עולה על עגלתו, מיד מריע בקול גדול יש לי קושיא על פרשת השבוע... וכיצד משאלה אחת תמימה ששאל ר"ע את ר' נחוניא הסיק ר' נחוניא הגדול כי ר"ע הוא צורבא מרבנן? והתירוץ הוא: יש שאלות ויש שאלות... אמת הדבר כי גם כל עם הארץ יכול להחזיק בעקלונו רעיון תורני לעת מצוא... אבל עמל התורה בעיניה ברמה כזו של כוח דיוק, אם הכבש למה האחד, דקדוקים כאלו, להבין עד הסוף זה שייך רק אצל ישיב'ע מאן ששקוע ולן בעומקא של סוגיא. (רבי חיים בן עמרם ורבי אבא בר כהנא, ישיב'ע חומש)

ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ה' תמיד (כח). ופירש הספורנו: כדי שיתפלל עליהם שיזכו במשפט עכ"ל.

נמצאנו למדים, שכדי להתפלל כראוי על בני ישראל, יש הכרח לשאת על הלב את צרכיהם של ישראל. יש הכרח לחוש בצערם. סיפר הגר"י זילברשטיין שליט"א: זכרתי מעשה בראש הישיבה הגאון רבי אייזיק שר זצ"ל, שכל התלמידים התפעלו. היה זה בתקופה שבה חלתה רעייתו הרבנית ואושפזה בבית החולים הדסה בירושלים. רבי אייזיק חפץ בכל לבו ונפשו, לחוש את צערה של רעייתו יומם ולילה, לשלימות תפלתו עליה מעומק הלב, עד כדי כך שהתקשר במיוחד אל שר הפנים דאז, וביקש אישור לשהות עם הרבנית באותו חדר בבית החולים. הוא נימק בקשתו, שאם לא יהיה סמוך אליה, לא יוכל לחוש די הצורך את הצער והכאבים של אשתו... כשקיבל את האישור, נסע עם רעייתו, ושניהם יחד "אושפזו" בבית החולים למשך מספר שבועות, ובכך גם ראה מקרוב מה עובר על רעייתו ואיזה טיפולים היא מקבלת וזה היקל עליה מאוד. (הלכות עטלים, גיליון איש ליהוד)

ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים (כט, ל)

כתב הרמב"ן, כשהכהן היה שואל באורים ותומים, היו האותיות שבחשן מאירות אך לא לפי סדר של תיבה. ולכן הכהן היה נצרך לשם הקדש שנקרא 'תומים' – ואז ברוח הקודש, הוא ידע לצרף את האותיות לתשובה הנכונה. שלא יטעה ויגיד על פי אותן אותיות מלה אחרת. וחביב על רבינו הגר"ח קניבסקי שליט"א לחזור על מה שראה בספר 'פנינים משלחן הגר"א'. בספר שמואל (א, יג-יז), מובא על חנה שבאה להתפלל במשכן ה', ועלי הכהן ראה אותה מדברת על לבה, רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע, חשב אותה לשכורה. ענתה לו חנה ואמרה 'לא אדני, אשה קשת רוח אנכי ויין ושכר לא שתיתי, ואשפך את נפשי לפני השם'. ובגמרא (ברכות לא) מבואר, שאמרה לו: לא אדון אתה בדבר הזה, ולא רוח הקודש שורה עליך, שאתה חושדני בדבר הזה, ולא דנת אותי לכף זכות. ותמוה, וכי מה שייך רוח הקודש לענין לדון לכף זכות, וכי מי שאין לו רוח קודש לא הן לזכות? עוד קשה, כיצד חשד אותה לשכורה? וכי לא הכיר אותה, הלא היתה משבע הנביאות שהיו לישראל (מגילה י"ד). אלא מבאר הגר"א על פי הרמב"ן הנ"ל: בודאי עלי ידע שצדקת היא, וכשראה אותה מתפללת בלא קול, התפלא ושאל באורים ותומים, והאירו האותיות ה' כ' ש' ר'. והוא צרפן למלה 'שכרה', ולכן גער בה: 'עד מתי תשתכרין הסירי את יינך מעליך'. ענתה לו חנה, לא אדון אתה בדבר הזה, ואין לך רוח הקודש לצרף את האותיות כראוי, כי הצרופ הנכון הוא 'כשרה', כלומר אשה עקרה אנכי המתפללת על בנים, כשרה אמנו, ולמה לא דנת אותי לכף זכות. (שבוע שמואל)

שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו (כט, ל) כתב רש"י: "תחתיו מבניו – מלמד שאם יש לו לכהן גדול בן ממלא את מקומו, ימנחוהו כהן גדול תחתיו". ולכאורה קשה, מדוע כתוב "תחתיו מבניו", היה צריך להיות כתוב "מבניו תחתיו"? התשובה היא: אכן, אם יש לכהן בן שראוי למלא את מקומו – הוא קודם, אבל אם הבן אינו ראוי – עדיף למנות אחר ולא את הבן. משום כך התורה מקדימה "תחתיו" ורק אחר כך "מבניו", כלומר ראשית צריך לבדוק שהוא "תחתיו" וראוי למלא את מקומו, ורק אחר כך מגיעה המעלה של "בניו".

ידוע שרבי חיים מבריסק זצ"ל שאל את תלמידיו: כתוב בהלכה

קודם לכניסה – הכנה!

וְהָיָה עַל אֶהָרָן לְשִׁמֵּעַ קוֹלוֹ וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ גְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לְפָנָי ה' וּבִצְאָתוֹ וְלֹא יָמוּת (כ"ח, ל"ה)

לכאורה עלינו להבין: מי היה אמור לשמוע את קולו של אהרן בבואו לשרת בקודש? האם ישנה משמעות לכך שבני ישראל, הנמצאים מחוץ לאוהל מועד, ישמעו את קולו של אהרן הנכנס לשרת? או שמא ה' יתברך הוא שצריך היה לשמוע את הקול, כביכול זקוק הוא חלילה ל'סימן' בכדי שידע כי אהרן נכנס אל הקודש?
את התשובה, נבין על פי המעשה הבא:

היה זה בעת היות הגאון רבי איצ'לה - בנו של הגר"ח מוולאז'ין - כבן עשר שנים, כאשר נודע לו כי אביו הגדול מתעתד לנסוע אל רבו המובהק, הגר"א ז"ע מוילנא. "גם אני רוצה לנסוע אל הרבי!", ביקש איצ'לה הילד, ואילו אביו בירר בחרדת קודש: "אף אתה רוצה לנסוע אל הרבי?".
חרדתו של הגר"ח השפיעה אף על בנו, אולם הוא היה נחוש בדעתו: "כן! אני רוצה לנסוע!", השיב, ולאחר שהיסס הגר"ח מעט, הביע את הסכמתו וצירף אליו אל בנו לאותה נסיעה.

סיפר רבי איצ'לה, כי מיד עם צאתם לדרך, ניכר היה שינוי בפניו של אביו: הם החווירו, ואותות אימה ופחד ניכרו בהם. ככל שהתקרבה העגלה לוילנא, כך כיסה החווירו את פניו של הגר"ח יותר ויותר, והאימה שינתה את פניו עד שכמעט לא ניתן היה להכירו. כאשר הגיעו השנים לוילנא לבסוף, שב הגר"ח ופנה אל בנו בחרדה של קדושה: "האם גם אתה רוצה להיכנס אל הרבי?", ואילו איצ'לה הילד היה צריך להתגבר על פחדו בכדי להשיב בנחישות: "כן! רוצה אני!". הגר"ח לא הסתפק בכך... כאשר עמדו בפתח חדרו של הגר"א, וארכובותיו ממש נקשו דא לדא מאימת רבו, הוא שב ופנה אל בנו: "אתה בטוח? אתה רוצה להיכנס?". רק לאחר שהשיב איצ'לה הילד בחיוב גם הפעם, התיר לו אביו להצטרף אליו ולהיכנס אל הקודש פנימה. לימים, הסביר רבי איצ'לה, כי מאחר והוא עצמו לא הכיר את הגר"א ומעולם לא ראה את זיו פניו, ראה אביו צורך לשאלו שוב ושוב האם רצונו להיכנס אל הצדיק, וזאת, בכדי להמחיש לו את גודל המעמד, ולהבהיר כי אין מדובר במעשה של מה בכך, אלא בהחלטה הדורשת יישוב הדעת רציני. ומכאן יש לכל אחד מאתנו ללמוד, כי בטרם נכנס הוא אל הקודש, עליו להיזהר לבל יהא זה בחוסר תשומת לב, כלאחר יד... עליו להזכיר לעצמו שוב ושוב כי הינו עומד להיכנס אל הקודש, בכדי שהכניסה תהיה ביישוב הדעת הראוי, באימה וביראה!
ומכאן, תשובה לשאלתנו: שכן היתה חשיבות לכך שקולו של אהרן ישמע בבואו אל הקודש, לא לאזניהם של אחרים – אלא לאזניו שלו עצמו, בכדי להזכיר לו להיכן הוא עומד להיכנס. הפעמונים נועדו בדיוק לשם כך... בכדי שאהרן לא יכשל חלילה בכך שיכנס אל פני הקודש מבלי תשומת לב מספקת, כלאחר יד, אלא תמיד ישמע את קול הפעמונים בהכנסו, ויזכר להיכן הוא עומד להיכנס ובפני מי הוא עתיד לעמוד!
(מתוך "ללמדך - שמות" מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

הניח ליקר ליד עוגת חברו

שאלה: מעשה בראובן שנכנס למאפייה וקנה לכבוד ר"ח שתי עוגות משובחות. טרם שב לביתו, נכנס לבית הכנסת כדי להתפלל מנחה, ואת העוגות הניח בינתיים על השולחן שבחדר הכניסה לבית הכנסת. בעוד ראובן היה שקוע בתפילתו בהיכל בית הכנסת, שמעו גם הוא קנה... בקבוק ליקר וכן כוסיות קטנות, והניחם על השולחן, ממש בסמוך לעוגות של ראובן, כדי להביאם לברכה לכבוד ר"ח. האנשים, שנכנסו ויצאו מבית הכנסת, הבחינו בעוגות ובליקר שעל השולחן הכניסה, והיו משוכנעים, שמאן יהוא הביא "תיקון" – מאפה ומשקה שיברכו עליהם לעילוי נשמת נפטר. ויצויין, שבאותו בית כנסת מצוי, שמביאים מאפים יחד עם משקאות לעילוי נשמת נפטרים]. תוך דקות ספורות, שתי העוגות נאכלו ולא נותרה מהם אפילו פרוסה אחת... בתום תפילתו, עמד ראובן לצאת מבית הכנסת, ניגש אל השולחן ונדהם לגלות, שהעוגות שלו "חוסלו". לאחר שנודע לו, כי פעולתו של שמעון גרמה לחיסול העוגות שלו, הוא תבעו שישלם לו את דמיהן. שמעון לא ממש נבהל מהתביעה. הוא טען כנגד ראובן: "לא נגעתי כלל בעוגות שלך, אלא בסך הכל הנחתי לידן בקבוק ליקר לכבוד ר"ח, ואם תרצה לדרוש תשלום עבור העוגות, לך ודרוש אותו מהמתפללים שנהנו מהן". עם מי הדין? **תשובה:** כאשר אדם מוזק בידי, באופן ישיר, את ממונו של הזולת, כגון שטרפו או שזרק עליו חץ, הריהו נחשב ל"אדם המוזק" ויחייב לשלם את שווי המזון שהוזק, כפי שאומרת התורה: "ומכה בהמה ישלמנה" [ויקרא כ"ד, כ"א]. אולם כאשר לא הזיק את המזון באופן ישיר, ולא עשה מעשה בגוף החפץ של הניזק, אלא סובב נזק באופן עקיף למזון חברו, אזי הניזק נחשב ל"גרמא", ודינו הוא שפטור מ"דיני אדם", אך חייב ב"דיני שמיים" ואינו יוצא ידי שמיים עד שישלם לחבירו כל הניזק, כמבואר בש"ך [סי' ל"ב סק"ב]. ואמרו רבותינו, שלכתחילה ברור, שאפילו בגרמא אסור להזיק לחבירו [ב"ב כ"ב:]. ויעויין ב"מנחת פתים" [סי' שפ"ו ס"א] שכתב, שהזיק בגרמא אסור מדאורייתא, משום: "לא תעמוד על דם רעך", ו"אהבת לרעך כמוך", ו"השבת אבידה"! וברור שבמקרה שאלתנו, שמעון עבר על איסורים חמורים אלו, אבל ביחס לתשלום דמי העוגות, היה מקום לפוטרו, משום שלא עשה מעשה בגוף העוגות, אלא רק סובב את אכילתן. אלא, שיש מושג נוסף, שנקרא "גרמא", והיינו נזק שבא בגרימת המזיק בגרם קרוב, וכמעט כאילו עשאו בידי, וגם הוא בגדר "ברי היזיקא", כלומר, ההזיק עתיד לבוא בוודאי בגרימתו של המזיק. הדין הוא שהמזיק "בגרמא" חייב [חו"מ סי' ש"ו], ולכן למשל, יהודי "מוסר", המראה לאנס גוי את מזון חברו או מגלה לו היכן נמצא המזון, ובעקבות מסירתו, בזו האנס את המזון - חייב המוסר לשלם לחבירו את ההפסד מדין "גרמא" כי ברור הדבר, שהאנס לא ירחם על היהודי, אלא ייטול את ממונו, וממילא, המראה לו את המזון הרי זה כמו שטרפו [שם סי' ח']. הרי לנו, שכאשר ההזיק הוא בגדר "ברי היזיקא", יש לחייב את מסובב ההזיק, אף שלא עשה מעשה בגוף המזון. **נמצא לסיכום:** א. הגם ששמעון לא נגע בעוגות, מכל מקום, היות ומנהג רווח הוא במקום, שמגיישים לפני המתפללים מאפים ומשקאות לשם "תיקון" על השולחן בכניסה לבית הכנסת, ממילא הרי זה כאילו שמעון "שרף" בידי את עוגות חברו, ולכן שלם עליהן! ! ב. אכן, במקומות שלא רווח בהם המנהג הנ"ל של הנחת משקה עם עוגות לשם עילוי נשמה, נראה, שמן הדין לא ניתן להוציא ממון משמעון, כי הוא נחשב לגרמא בעלמא, והמתפללים אכלו על דעת עצמם, וראובן רשאי לתבוע מהם את שווי ההנאה מאכילת העוגות שלו. וישלמו לו שני שלישים משווי העוגות שאכלו [שו"ע חו"מ שמ"א ד']. (הגר"י זילברשטיין שליט"א, קול הלשון)

חידה שבועית

**אננט יו אה נשרה - היא אנכירה. והיא חרוזה, ומסופת בצורה. וכף זאת היא איננה
בצורה - וספת במקומה בדממה?**
(התלמה הצלילי פסגת השלם)

תשובה על חידה פ"ש: בפרק כ"ה ד' מסביר רש"י שהתכלת היא צמר הצבוע בדם חלון שצבעו ירוק. תשובה לחידה: 23 כוסיית. *מל הצלחה: ויהי עתה ש"ן*

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת פופוביץ' להולדת הבן משפחת הרב הורביץ לנשואי הבן משפחת שוויצר - קייסרמן לאירוסי הבן הנכד
משפחת האוור לאירוסי הבת **גני הדר-עמישב:** משפחת דינו לאירוסי הבן הנכד משפחות איצקוביץ - פריד - הרב לבנון - כץ להולדת הבת הנכדה הנינה
משפחת שניקולבסקי לאירוסי הבן משפחת מנדווה להולדת הבת משפחת ויזל לנשואי הבת משפחת יעקובסון לאירוסי הבן

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
מינהל שירותי קהילה

